

2030 > **STRATEGIA 2.0**

Raport z konsultacji społecznych projektu dokumentu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”

SPIS TREŚCI

I.	Informacje ogólne	3
II.	Przebieg i wyniki konsultacji	4
II.1.	Ankieta konsultacyjna	4
II.1.1.	Ankieta i respondenci	4
II.1.2.	Pytania zamknięte w ankiecie konsultacyjnej	6
II.1.3.	Formularz uwag do treści dokumentu	9
II.1.4.	Rozstrzygnięcia zgłoszonych uwag za pomocą ankiety	10
II.2.	Wystąpienia o opinie, spotkania i dyżury konsultacyjne	11
II.2.1.	Wystąpienia o opinie	11
II.2.2.	Spotkania i dyżury konsultacyjne	12
III.	Najważniejsze zaproponowane zmiany w projekcie dokumentu po konsultacjach	17

I. Informacje ogólne

W ramach prac na aktualizację strategii rozwoju Bydgoszczy przygotowany został projekt dokumentu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”. Strategia rozwoju Bydgoszczy jest podstawowym dokumentem określającym pożądane kierunki rozwoju miasta. Nie jest to dokument obligatoryjny, nie stanowi również prawa miejscowego, jednak z chwilą uchwalenia przez Radę Miasta Bydgoszczy będzie stanowić podstawę do działań w zakresie programowania rozwoju.

Zgodnie z założeniami przyjętymi w pracach nad aktualizacją strategii, przygotowanie dokumentu realizowane było w oparciu o partycypacyjny model prac – na każdym etapie w działania włączani byli mieszkańcy i przedstawiciele różnych środowisk. Połączenie zaangażowania przedstawicieli Urzędu Miasta oraz środowisk lokalnych i różnych grup interesariuszy w dyskusję nad przyszłością Bydgoszczy miało na celu poznanie opinii mieszkańców dotyczących przyszłości miasta oraz wypracowanie poczucia współodpowiedzialności za zaproponowane w zaktualizowanym dokumencie kierunki rozwoju.

Cel konsultacji

Celem konsultacji jest zebranie opinii mieszkańców w sprawie zaproponowanych kierunków rozwoju miasta oraz uwag i wniosków do zapisów projektu dokumentu.

Podstawa prawna

Uchwała Nr XLI/879/17 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 29 marca 2017 roku w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Bydgoszczy (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2017 r., poz. 1681).

Zarządzenie Nr 692/2019 Prezydenta Miasta Bydgoszczy z dnia 8 listopada 2019 roku w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Bydgoszczy konsultacji społecznych dotyczących projektu strategii rozwoju Bydgoszczy.

Zasięg i okres konsultacji

Konsultacje miały zasięg ogólnomiejski.

Konsultacje odbyły się w terminie od 25 listopada 2019 roku do 15 stycznia 2020 roku.

Działania informacyjne

- informacje zamieszczone na:
 - miejskich stronach internetowych: www.bydgoszcz.pl, www.strategia.bydgoszcz.pl, www.bydgoskiekonsultacje.pl oraz miejskich jednostek organizacyjnych,
 - profilach miasta w mediach społecznościowych,
- plakaty informacyjne na osiedlach, uczelniach, szkołach oraz w budynkach miejskich,
- akcje mailingowe,
- bezpośrednie zaproszenia skierowane do osób, organizacji, stowarzyszeń itp.,
- artykuł w magazynie „Bydgoszcz informuje”,
- informacje w mediach.

Formy i narzędzia konsultacji społecznych i włączenia mieszkańców w prace

- ankieta konsultacyjna w formie elektronicznej i tradycyjnej,
- wystąpienia o opinie,
- dyżury i spotkania konsultacyjne.

II. Przebieg i wyniki konsultacji

II.1. Ankieta konsultacyjna

II.1.1. Ankieta i respondenci

Ankieta konsultacyjna składała się z dwóch głównych części:

- Pytań zamkniętych dotyczących czytelności i komunikatywności dokumentu (3 pytania) oraz wyzwań i kierunków rozwoju (2 pytania), z możliwością uzasadnienia negatywnej opinii,
- Formularza uwag do projektu dokumentu.

W ramach konsultacji wpłynęło łącznie 119 ankiet.

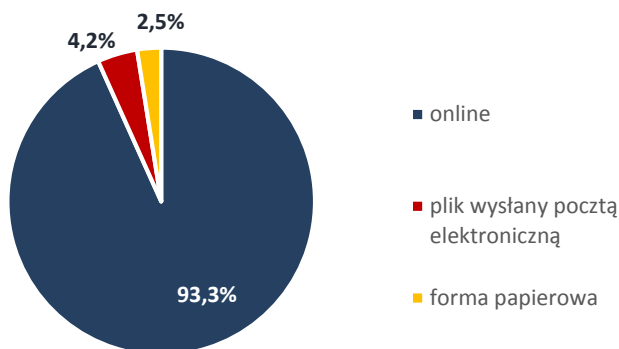
68 ankiet, tj. **57,1%** zawierało wyłącznie pozytywną odpowiedź na 5 pytań dotyczących czytelności i komunikatywności projektu strategii oraz wyzwań i kierunków rozwoju (brak uwag do zapisów projektu dokumentu)

51 ankiet, tj. 42,9% zawierało uwagi
z czego:

- **35** przedstawiało uzasadnienie odpowiedzi negatywnej na pytania o czytelność, komunikatywność oraz wyzwania i kierunki rozwoju (76 uwag);
- **34** zawierało uwagi, propozycje zmian lub nowych zapisów do projektu strategii (126 uwag).

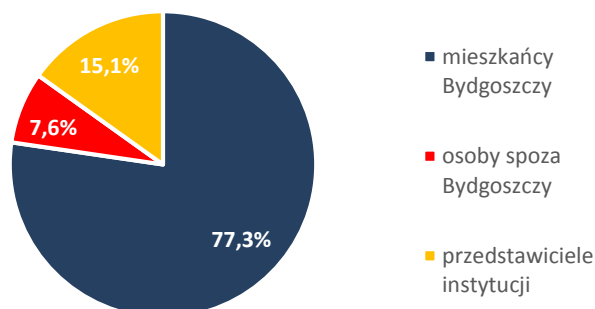
Wśród osób, które wypełniając ankietę określiły płeć 50,6% stanowiły kobiety.

Ankiety według kanałów komunikacji (wykres 1).

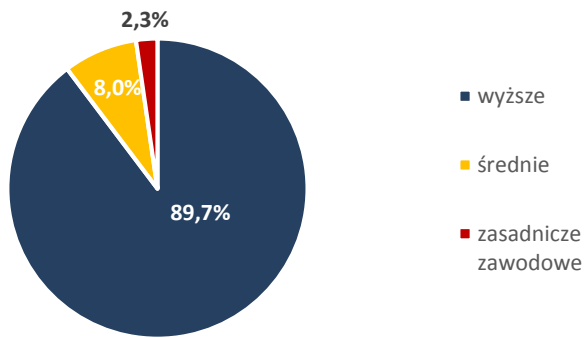
Najwięcej ankiet wpłynęło drogą elektroniczną, z czego 111 wypełniono za pośrednictwem aplikacji na stronie internetowej: www.strategia.bydgoszcz.pl, 5 przesłano na adres: strategia@um.bydgoszcz.pl. Dostarczono też 3 ankiety papierowe.

Ankiety według respondentów (wykres 2).

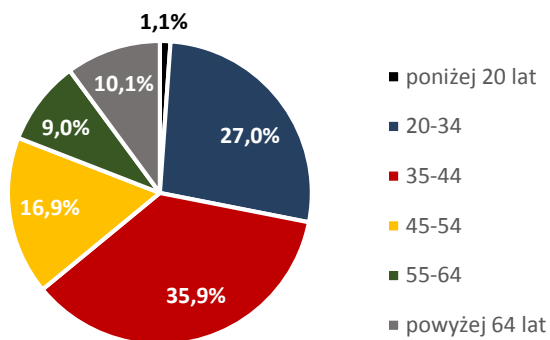
Ankietę wypełniło 92 mieszkańców Bydgoszczy, 9 mieszkańców z innych miast i miejscowości oraz 18 przedstawicieli organizacji i instytucji.

Respondenci według poziomu wykształcenia (wykres 3).

Na pytanie o poziom wykształcenia odpowiedziało 88 osób. Powie 90 % z nich zadeklarowało wykształcenie wyższe – 79 osób. Natomiast pozostali respondenci oświadczyli, że posiadają wykształcenie średnie – 7 osób, a zasadnicze zawodowe – 2 osoby.

Respondenci według wieku (wykres 4).

Wśród 89 osób, które podały swój wiek, najczęściej ankiet pochodziło od mieszkańców w wieku 35-44 lata – 32 osób zadeklarowało ten przedział wiekowy. Z kolei przedział wiekowy 20-34 lata – 24 mieszkańców. Natomiast 15 osób wskazało przedział 45-54 lata. Poza tym ankiet wypełniło także 17 osób w wieku powyżej 55 lat i 1 w wieku poniżej 20 lat.

Wśród 90 osób, które określiły osiedle na którym żyją, najczęściej ankiet wypełnili mieszkańcy osiedli: Bartodzieje, Bocianowo-Śródmieście-Stare Miasto, Kapuściska i Szwederowo.

Respondenci według osiedli zamieszkania (mapa 1).

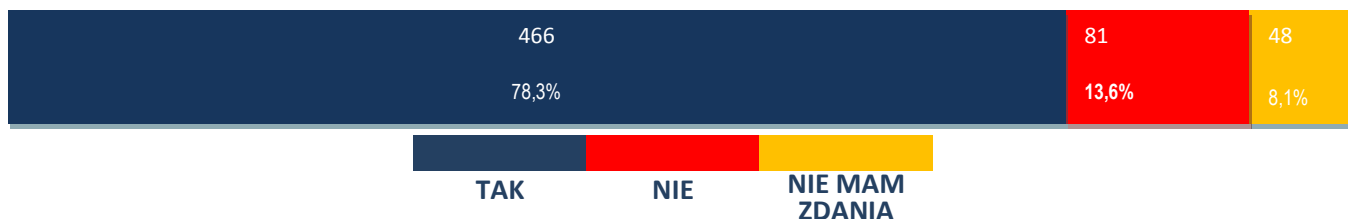

II.1.2. Pytania zamknięte w ankiecie konsultacyjnej.

łącznie na wszystkie pięć pytań udzielono 595 odpowiedzi, odnoszących się do czytelności, komunikatywności dokumentu, zapisanych wyzwań i kierunków rozwoju. Na większość, tj. 78,3% pytań udzielano pozytywnie.

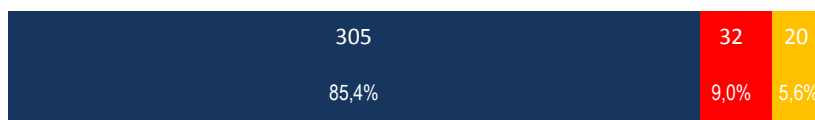
Opinie dotyczące czytelności, komunikatywności oraz wyzwań i kierunków rozwoju (wykres 5).

a. Ogółem

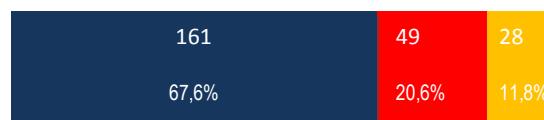

W przypadku trzech pierwszych pytań, dotyczących czytelności i komunikatywności dokumentu, udział pozytywnych odpowiedzi wyniósł 85,4%. Dla dwóch pytań na temat wyzwań i kierunków rozwoju łączny udział odpowiedzi „tak” stanowił 67,6%.

b. Czytelność i komunikatywność

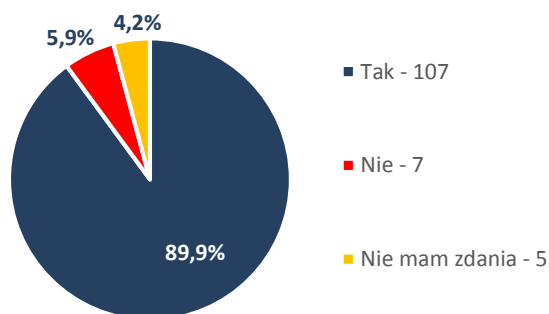
c. Wyzwania i kierunki rozwoju

Odpowiedzi wraz z uzasadnieniami negatywnych odpowiedzi przedstawiały się następująco:

Czytelność i komunikatywność dokumentu.

Pyt. 1. Czy Pani/Pana zdaniem konstrukcja dokumentu, oparta na sześciu kluczowych obszarach rozwoju miasta jest zrozumiała? (wykres 6)

Na 119 ankiet tylko w **7** zaznaczona została odpowiedź **NIE**. W takim przypadku prosiliśmy o uzasadnienie.

Uzasadnienia zapisane w 7 ankietach dotyczyły:

- zbyt ogólności dokumentu,
- braku wskazania wyróżnika Bydgoszczy (dokument pasowałby do większości miast),
- zbyt ogólności dokumentu, zbyt wielu zagadnień,
- wyboru obszarów kluczowych.

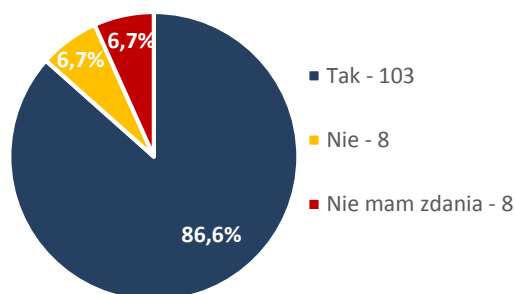
Pyt. 2. Czy Pani/Pana zdaniem układ całego dokumentu jest przejrzysty? (wykres 7)

Na 119 ankiet tylko w **8** zaznaczona została odpowiedź **NIE**.

W takim przypadku prosiliśmy o uzasadnienie, które zostało podane w 6 ankietach.

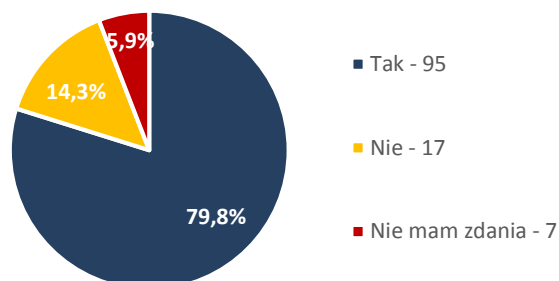
Uzasadnienia dotyczyły:

- zawiłości i niespójności obszarów,
- szczegółowości wskaźników, co nie obrazuje zmian w obszarze,
- specjalistycznych sformułowań, zbyt ogólności projektu,
- zwiększenia elementów graficznych i zmiany czcionki.

Pyt. 3. Czy Pani/Pana zdaniem język dokumentu i użyte sformułowania są komunikatywne i czytelne? (wykres 8)

Na 119 ankiet w **17** zaznaczona została odpowiedź **NIE**. W takim przypadku prosiliśmy o uzasadnienie, które zostało podane w 16 z nich.

Uzasadnienia dotyczyły:

- zbyt specjalistycznego języka, skomplikowanego słownictwa, użycia angielskojęzycznych sformułowań, zbyt wielu informacji, wielokrotnie złożonych zdań, które trudno się czyta,
- ogólnikowych sformułowań w wizji, pasujących do każdego miasta, a nie wyróżniających Bydgoszczy,
- zbyt ogólnych zapisów,
- potrzeby rozwinięcia skrótów i wyjaśnienia niektórych zwrotów,
- dodania elementów graficznych.

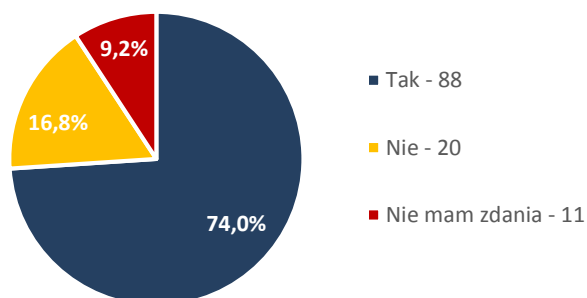
Wyzwania i kierunki rozwojowe

Pyt.4. Czy Pani/Pana zdaniem przesłanie wynikające z wizji Bydgoszczy – miasta oferującego każdemu mieszkańcowi najlepsze warunki do życia i rozwoju na wszystkich etapach życia – jest widoczne w całym dokumencie i ma odzwierciedlenie we wskazanych kierunkach rozwojowych? (wykres 9)

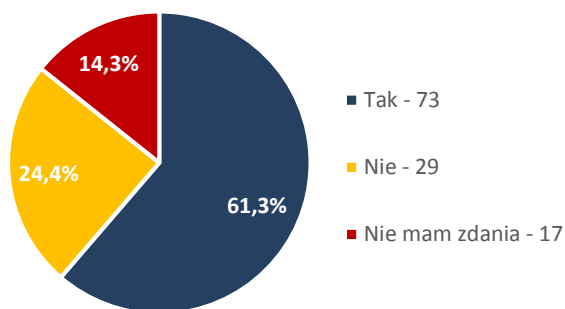
Na 119 ankiet w **20** zaznaczona została odpowiedź **NIE**. W takim przypadku prosiliśmy o uzasadnienie, które w 19 ankietach zostało wpisane.

Uzasadnienia dotyczyły:

- zbyt ogólności wizji:
 - wizja jest zbyt ogólna, nieczytelna, niekonkretna, a tym samym nic nieznacząca,
 - brak odniesienia sformułowania „każdy znajdzie odpowiednie warunki” do konkretnych wskazań, takich jak: zrównoważony rozwój, zrównoważony transport, edukacja wyższa,
 - w wizji brak jasnych odniesień do cech wyróżniających Bydgoszcz spośród innych miast, cele są zbyt ogólne i niedostosowane do specyfiki miasta, brak odniesień do marki miasta,
- zbyt ogólności dokumentu:
 - kierunki działań i proponowane programy wdrożeniowe, to na tyle ogólne sformułowania, że nie wiadomo na czym konkretnie miałyby polegać,
 - zapisy w całej strategii są na tyle ogólne, że pasują do wszystkiego,
 - nie jest opisane w jaki sposób można osiągnąć cele,
 - brak wskazania konkretnie co zostanie zrealizowane w dzielnicach, dla konkretnych osób,
- zbyt dużej ilości informacji, co utrudnia zrozumienie dokumentu,
- zachowawczego podejścia do rozwoju miasta, braku działań nowatorskich,
- braku odwołań do perspektywy długookresowej,
- pytań w zakresie działań proekologicznych.

Pyt. 5. Czy Pani/Pana zdaniem lista wyzwań rozwojowych zapisanych w projekcie dokumentu jest wyczerpująca? (wykres 10)

Na 119 ankiet w **29** zaznaczona została odpowiedź **NIE**. W takim przypadku prosiliśmy o jej uzasadnienie, które w 28 ankietach zostało zapisane.

W uzasadnieniach najczęściej wskazywano różnego rodzaju zagadnienia i propozycje działań do realizacji w Bydgoszczy. Wydaje się, że uwagi nie zawsze dotyczyły listy wyzwań rozwojowych, ale różnych elementów dokumentów.

Uwagi przekazane do pytania o listę wyzwań rozwojowych:

- za mało lub za dużo wyzwań bez wskazania zmiany zapisów,
- zbyt duża ogólnikowość, brak konkretnych wizji, zadań i rozwiązań jako zobowiązania do realizacji, powinno znaleźć się więcej szczegółów i konkretnych projektów,
- brak celów, zadań, wsparcia, rozwiązań skierowanych do osób niepełnosprawnych,
- brak paru fajnych pomysłów, które sprawiłyby, że w naszym mieście żyłoby się jeszcze lepiej.
- brak wyzwań, zapisów, konkretnych projektów dotyczących:
 - zwalczania problemów ekologicznych, walki ze smogiem, zapewnienia czystego powietrza, programu mającego rozwiązać problem skażenia po ZACHEMIE,
 - zwiększenia terenów zieleni i zapewnienia dostępu do zieleni publicznej,
 - wykorzystania usytuowania Bydgoszczy nad Brdą i Wisłą, zagospodarowania nabrzeży Brdy,
 - kompleksowej rewitalizacji Śródmieścia, remontów kamienic oraz podłączenia ich do centralnego ogrzewania,
 - źródeł bezemisyjnych – OZE,
 - rozwiązania problemów transportu lokalnego, komunikacji publicznej funkcjonującej zgodnie z rozkładem jazdy i obsługującej całe miasto, zwiększenia nakładów, rozwoju transportu niskiemisyjnego,
 - stworzenia systemu Bydgoskiej Kolei Aglomeracyjnej, sieci szybkiej kolei miejskiej,
 - nowoczesnych zasad zagospodarowania drogami osiedlowymi, szczególnie zadrzewień, zieleni, chodników,
 - zapewnienia mieszkańcom dostępu do opieki lekarskiej w godzinach nocnych i w weekendy,
 - nauczania ustawicznego nakierowanego na osoby dorosłe i dojrzałe (55+),
 - rozwoju Centrum Targowego w Myślęcinku,
 - lokowania wysokiej zabudowy biurowo-mieszaniowej w rejonie centrum miasta,
- należy rozszerzyć, uszczegółowić zapisy dotyczące: wsparcia dla uczniów zdolnych, zwiększenia aktywności seniorów,
- wskazanie potrzeby działań Miasta w zakresie:
 - uruchomienia w mieście sądu apelacyjnego,
 - rozwoju kierunków prawniczych, medycznych i powiązanych z medycznymi (przyciąganie młodych ludzi do miasta),
 - inicjatyw ukierunkowanych na studentów oraz osoby poszukujące miejsca, gdzie mogłyby w przyszłości studiować, a później zacząć pracę i założyć rodzinę,
- rezygnacja z zapisów dotyczących rozwoju żeglugi śródlądowej, ze względu na prognozowane obniżanie się poziomu wód płynących i zagrożenie dla środowiska naturalnego.

II.1.3. Formularz uwag do treści dokumentu

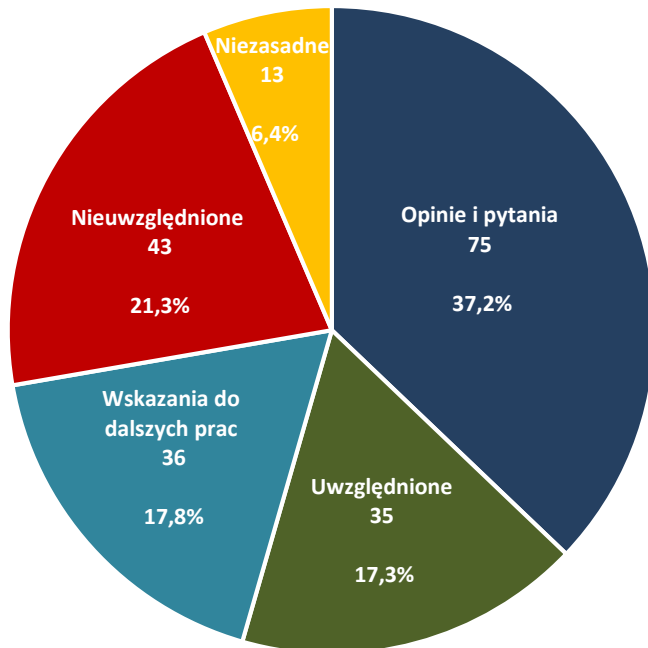
Na 119 ankiet w 34, zgłoszono uwagi do projektu dokumentu. Łącznie, na podstawie zapisów, wyodrębniono 126 uwag, które dotyczyły przede wszystkim:

- ogólności dokumentu, braku konkretnych zadań i sprecyzowanego kierunku rozwoju, braku czytelności wizji,
- braku wyróżnika w stosunku do innych miast,
- zmian dotyczących określenia siły wpływu Miasta na realizację celów,
- współpracy z gminami ościennymi, potrzeby zacieśniania współpracy w ważnych dla rozwoju regionu kwestiach,
- rozwoju współpracy z innymi miastami w kraju i poza jego granicami,
- uwzględnienia w działaniach Miasta rozwoju procesów partycypacyjnych oraz zwiększenia roli i zaangażowania organizacji pozarządowych,
- budowy społeczeństwa obywatelskiego, propozycji akcji edukacyjnych dla mieszkańców,
- uwypuklenia, że działania będą kierowane do osób niepełnosprawnych,
- zwiększenia wartości docelowych wskaźników w zakresie opieki żłobkowej,
- dodania, rozszerzenia oraz uszczegółowienia zapisów oraz wartości docelowych wskaźników odnoszących się do działań proekologicznych, w szczególności walki ze smogiem, terenów dawnego Zachemu, terenów zieleni, dostosowania do zmian klimatycznych, retencji wód, transportu niskoemisyjnego,
- propozycji konkretnych programów działań na rzecz środowiska oraz akcji proekologicznych dla mieszkańców,
- wyeksponowania zagadnień związanych z rozwojem transportu rowerowego, propozycje rozdzielania programu rozwoju ruchu rowerowego od pieszego,
- z jednej strony rezygnacji z zapisów dotyczących rozwoju żeglugi śródlądowej, ze względu na zmiany klimatyczne oraz zagrożenie dla środowiska naturalnego, z drugiej konieczności zwiększenia działań w tym zakresie,
- przeniesienia celu „e-dostępność” z obszaru V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA do obszaru I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM,
- zastrzeżeń do użycia w wartościach docelowych wskaźników sformułowań „tendencja wzrostowa/spadkowa”, „utrzymanie poziomu”,
- konieczności zapisania harmonogramu szczegółowych działań i przedsięwzięć, wyznaczenia koordynatorów i środków,
- potrzeby wyjaśnienia użytych pojęć, sformułowań i skrótów, poprawek redakcyjnych,
- wskazania wielu konkretnych działań dotyczących:
 - inwestycji drogowych, bezpieczeństwa na drogach, upłynnienia ruchu drogowego,
 - komunikacji publicznej, w tym kolejowej,
 - likwidacji barier architektonicznych dla osób z ograniczeniami w poruszaniu (powtarzająca się przebudowa ronda Jagiellonów),
 - inwestycji w usługi o randze ponadregionalnej,
 - promocji miasta, rozwoju atrakcji turystycznych,
 - pozyskiwania nowych inwestorów,
 - przedsięwzięć proekologicznych,
 - rozbudowy powierzchni zieleni urządzonej,
 - zagospodarowania terenów nadrzecznych.

II.1.4. Rozstrzygnięcia uwag zgłoszonych za pomocą ankiety

Za pomocą 51 ankiet, w których respondenci zamieścili propozycje zmian, nowych zapisów, opinie czy pytania do treści projektu dokumentu, także w ramach uzasadnień do negatywnych odpowiedzi na 5 pytań zamkniętych, przekazano 202 uwagi. Wszystkie zostały wnikliwie przeanalizowane i zakwalifikowane do jednej z 5 kategorii.

Rozstrzygnięcia zgłoszonych uwag do treści dokumentu (wykres 12)

Należy podkreślić, że granice pomiędzy poszczególnymi kategoriami uwag nie zawsze były wyraźne. Podstawą podziału było ich literalne brzmienie. Jednak większość opinii i komentarzy, ale też niektórych uwag uznanych za nieuważnione, było podstawą do wniesienia zmian w projekcie dokumentu, jednak np. w innym niż sugerowany przez zgłaszającego elemencie (w większości dotyczyło to propozycji rozszerzenia i uszczegółowienia listy wyzwań rozwojowych), w ujęciu zagadnienia w szerszym kontekście lub w mniejszej intensywności.

Ponadto, tak jak w całym procesie aktualizacji strategii uwypukliły się różne konflik-

ty, również uwagi zgłaszane do projektu dokumentu były często sprzeczne. „Klasycznym” tego przykładem jest podejście do kwestii mobilności miejskiej: z jednej strony sugestie dotyczące zwiększenia przepustowości dróg, upłynnienia ruchu samochodowego, budowy miejsc parkingowych, a z drugiej wprowadzania ograniczeń dla indywidualnej komunikacji samochodowej. Innym przykładem może być propozycja wysokościowej zabudowy w centrum i okolicy, w kontrze do obostrzeń zabudowy głównych arterii komunikacyjnych ze względu na zachowanie korytarzy wentylacyjnych miasta.

Kategoria niezasadne, zawierała przede wszystkim propozycje, które były już zamieszczone w projekcie.

Niezwykle cenne były dla nas uwagi, stanowiące źródło specjalistycznej wiedzy i najnowszych informacji na temat trendów światowych i stosowanych praktyk w rozwoju miast. Stały się one przyczynkiem do dalszych analiz i badań w różnych obszarach. Doprowadziły też do zmiany lub wzmocnienia niektórych treści.

Opinie i pytania upewniły o potrzebie szerokiego informowania o możliwościach udziału w procesach tworzenia dokumentów rozwojowych, dających szansę do wprowadzenia własnych idei lub konkretnych projektów do odpowiednich dokumentów rozwojowych dla Bydgoszczy.

Wszystkie zgłoszone propozycje i uwagi były wnikliwie analizowane. Większość z nich będzie służyć jako baza do prac nad programami wdrożeniowymi, które wyznaczą ramy dla konkretnych przedsięwzięć, określając m.in. szacunkowe koszty zadań i źródła ich finansowania oraz wyznaczając koordynatora, odpowiedzialnego za wdrażanie dokumentu oraz realizatorów poszczególnych zadań.

II.2. Wystąpienia o opinie, spotkania i dyżury konsultacyjne

Szacuje się, że łącznie w innych niż ankieta formach konsultacji (przesłanie opinii, spotkania i dyżury) wzięło udział ok. **380** osób, a na podstawie dyskusji oraz przesłanych po spotkaniach informacji i uwag, Wydział Zintegrowanego Rozwoju zredagował około 180 uwag, opinii oraz propozycji zadań (o różnym stopniu szczegółowości).

Wszystkie zostały wnikliwie przeanalizowane, wiele było podstawą wniesienia zmian do projektu dokumentu, przedstawionych w rozdziale *III. Najważniejsze zaproponowane zmiany w projekcie dokumentu*. Spotkania ze środowiskiem naukowym i organizacjami społecznymi przyczyniły się szczególnie do udoskonalenia zestawu wskaźników oraz kierunków działań związanych ze szkolnictwem wyższym, transportem i komunikacją oraz ekologią. Inne przedstawione opinie i propozycje działań zostaną wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

II.2.1. Wystąpienia o opinie

- Prezydent Bydgoszczy skierował pismo z prośbą o opinie do jednostek samorządu terytorialnego Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz.

W odpowiedzi na przesłane pismo, opinię dotyczącą projektu strategii wyraziło siedem samorządów: Dąbrowy Chełmińskiej, Dobrcza, Kcyni, Koronowa, Nowej Wsi Wielkiej, Sicienka oraz powiatu bydgoskiego.

Przekazane zostały pozytywne opinie dotyczące zapisów projektu dokumentu, ze wskazaniem na szczególnie istotne zapisy o ponadlokalności, otwartości na innych i rozwijaniu współpracy pomiędzy gminami Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz, które zostały zaakcentowane w projekcie.

- Wystąpiono do 11 gremiów doradczych: Młodzieżowej Rady Miasta, Bydgoskiej Rady Seniorów, Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy, Bydgoskiej Rady ds. Równego Traktowania, Społecznej Rady ds. Estetyki Miasta, Rady Sportu Miasta Bydgoszczy, Rady ds. Partycypacji Społecznej, Obywatelskiej Rady ds. Kultury, Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, Zespołu do działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego Miasta Bydgoszczy, Zespołu ds. polityki rowerowej Miasta Bydgoszczy.

Odpowiedź uzyskano od 5 z nich:

- Bydgoska Rada Seniorów, Rada Działalności Pożytku Publicznego Miasta Bydgoszczy oraz Zespół do działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego Miasta Bydgoszczy wydały opinie pozytywne bez uwag,
 - Zespół ds. polityki rowerowej Miasta Bydgoszczy, po spotkaniu konsultacyjnym w dniu 14 stycznia 2020 r., przekazał uwagi dotyczące braku wyszczególnienia oraz sparametryzowania komunikacji rowerowej, rozdziału w zapisach dokumentu komunikacji rowerowej i pieszej oraz rozszerzenia programów wdrożeniowych,
 - Przedstawiciele Rady ds. Partycypacji Społecznej wnieśli uwagi dotyczące ogólności wizji miasta, wskaźników w obszarze I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM, wzmocnienia procesów i narzędzi partycypacyjnych, ochrony środowiska oraz skomplikowanego słownictwa.
- Opinia do projektu strategii przekazana przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego – uwagi dotyczyły kwestii wypuklenia ponadregionalnej roli Bydgoszczy, sprzeciwu wobec zapisów o zagrożeniu związanym z polityką władz regionalnych w stosunku do naszego miasta oraz braku bezpośrednich odwołań do współpracy z Toruniem.

II.2.2. Spotkania i dyżury konsultacyjne

Spotkania ze środowiskiem naukowym i dyżury na terenie bydgoskich uczelni

Spotkania konsultacyjne ze środowiskiem akademickim odbyły się 11 grudnia 2019 r. na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy oraz 9 stycznia 2020 r. na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Dyskusja dotyczyła głównie kwestii związanych z rozwojem bydgoskich uczelni, zarówno w odniesieniu do zapisów strategii, jak również bieżącego działania, ale dotyczyło również wielu różnorodnych kwestii, dotyczących funkcjonowania miasta. Omawiane zagadnienia to przede wszystkim:

- konstrukcja i budowa strategii,
- wizja miasta i podejście do programowania rozwoju,
- konieczność wspierania uczelni przez Miasto, również finansowo,
- zwiększenie współpracy Miasta i uczelni,
- wyeksponowanie w projekcie zapisów dotyczących udziału środowisk akademickich w życiu miasta,
- zagospodarowanie przestrzenne,
- zagadnienia szczegółowe takie jak: działania na rzecz dzieci z rodzin o niskim statusie socjoekonomicznym, wsparcie instytucji kultury, rozwiązania transportowe,
- weryfikacja wskaźników i ich wartości docelowych z zakresu szkolnictwa wyższego w obszarach: II. Aktywni, otwarci i kompetentni obywatele oraz VI. Nowoczesna gospodarka oraz uzupełnienia zestawienia o informacje o użytkownikach bibliotek,
- potrzeba silniejszego wyeksponowania w projekcie zapisów dotyczących akademickości w mieście,
- brak zapisów dotyczących kwestii wspierania przedsiębiorczości akademickiej (przedsiębiorstwa typu spin-off i spin-out)
- niewystarczające wyartykułowanie kwestii związanych z budową wspólnoty i wzmacnianiem poczucia tożsamości mieszkańców.

W ramach konsultacji odbyło się także 7 dyżurów na bydgoskich uczelniach:

- 27 listopada 2019 r.: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego,
- 30 listopada 2019 r.: Bydgoska Szkoła Wyższa, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa,
- 3 grudnia 2019 r.: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego, Wyższa Szkoła Gospodarki,
- 5 grudnia 2019 r.: Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich,
- 12 grudnia 2019 r.: Wyższa Szkoła Bankowa.

Podczas dyżurów przekazywano informacje dotyczące głównych założeń dokumentu oraz konsultacji społecznych. Prowadzone rozmowy dotyczyły:

- wizji rozwoju Bydgoszczy,
- rozwoju szkolnictwa wyższego,
- relacji władz miasta z uczelniami,
- wzrostu liczby obcokrajowców, w tym wzrostu zainteresowania studiowaniem w Bydgoszczy osób z zagranicy,
- spraw związanych z ochroną środowiska.

Dyżury w siedzibach Rad Osiedli

Dyżury odbyły się w okresie od 27 listopada 2019 r. do 7 stycznia 2020 r. według następującego harmonogramu:

Data	Godzina dyżuru	Dyżur Rady Osiedla	Miejsce
27.11.2019 środa	17-18	Górzyskowo	RO Górzyskowo, ul. Gnieźnieńska 21
	18-19	Wilczak-Jary	Ognisko TKKF "Świt", ul. Nakielska 70
	18-19	Wzgórze Wolności	RO Wzgórze Wolności, ul. Ujejskiego 66
28.11.2019 czwartek	17-18	Osowa Góra	RO Osowa Góra, ul. Dolna Waleniowa 1b
02.12.2019 poniedziałek	17-18	Jachcice	RO Jachcice, ul. Średnia 34
	17-18	Miedzyń-Prądy	Zespół Szkół Nr 8, ul. Pijarów 4
	17-19	Smukała- Opławiec-Janowo	Przychodnia Rejonowa „Opławiec”, ul. Opławiec 153
03.12.2019 wtorek	17:30-19	Bydgoszcz Wschód- -Siernieczek	Szkoła Podstawowa Nr 9, ul. Kapliczna 7
	18-19	Łęgnowo	RO Łęgnowo, ul. Świetlicowa 8
	17-19	Nowy Fordon	RO Nowy Fordon, ul. Rupniewskiego 10
04.12.2019 środa	18-19	Łęgnowo Wieś	RO Łęgnowo Wieś, ul. Toruńska 185/187
09.12.2019 poniedziałek	17-19	Bielawy	XI Liceum Ogólnokształcące, ul. Cicha 59
	17-18	Błonie	Biblioteka Publiczna, ul. Broniewskiego 1
	17-19	Kapuściska	Szkoła Podstawowa Nr 57, ul. Bohaterów Westerplatte 2
	18-19	Glinki-Rupienica	BKS „Chemik”, ul. Glinki 79
10.12.2019 wtorek	18-19	Brdujście	Szkoła Podstawowa Nr 43, ul. Łowicka 45
	17-18	Szwederowo	RO Szwederowo, ul. Konopnickiej 28
	18-19	Tatrzańskie	Szkoła Podstawowa Nr 67, ul. Kromera 11
	18-20	Tereny Nadwiślań- skie	Szkoła Podstawowa Nr 9, ul. Bora-Komorowskiego 2
11.12.2019 środa	17-19	Bartdzieje	Zespół Szkół Medycznych, ul. Swarzewska 10
	18-19	Flisy	RO Flisy, ul. Mińska 45
16.12.2019 poniedziałek	17-18	Leśne	RO Leśne, ul. 11 Listopada 15
	17-18	Wyżyny	RO Wyżyny, ul. Wojska Polskiego 19 b
17.12.2019 wtorek	18-20	Zimne Wody- Czersko Polskie	RO Zimne Wody-Czersko Polskie, ul. Równa 1
	17-18	Okole	RO Okole, ul. Grunwaldzka 35
	18-19	Stary Fordon	RO Stary Fordon, ul. Rynek 6
07.01.2020 wtorek	18-19	Czyżkówko	RO Czyżkówko, ul. Łanowa 2
	18-19	Piaski	RO Piaski, ul. Drzycimska 7
	17-19	Bocianowo - - Śródmieście - Stare Miasto	RO Bocianowo - Śródmieście - Stare Mia- sto, Plac Wolności 1

Na dyżurach pracownicy Wydziału Zintegrowanego Rozwoju przedstawili projekt dokumentu, jego podstawowe założenia i zawarte w nim idee. Informowali także o procesie konsultacji społecznych i możliwości zgłaszania uwag i wniosków do projektu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju”. Na spotkaniach przekazano także egzemplarze projektu dokumentu oraz ankiety konsultacyjne.

W spotkaniach wzięło udział ok. 220 osób, w wielu z nich uczestniczyli Radni Rady Miasta Bydgoszczy.

Dyskusja na spotkaniach dotyczyła samego dokumentu, bezpośrednio jego zapisów oraz różnorodnych zagadnień dotyczących funkcjonowania miasta, które winny mieć swoje odzwierciedlenie w działaniach miejskich oraz w strategii i programach wdrożeniowych. Większość spotkań poświęcona była potrzebom i problemom poszczególnych osiedli. Dyskusję zdominowały tematy dotyczące codziennych warunków życia mieszkańców, związanych z funkcjonalnością oraz jakością przestrzeni publicznych. Często jednak, te konkretne zadania również wskazują na szersze, strategiczne zagadnienia. Materiały ze spotkań stanowią bardzo duży zasób do wykorzystania w dalszej pracy Urzędu, a szczególnie w pracach nad przygotowaniem programów wdrożeniowych.

Dyskusja na spotkaniach potwierdziła wnioski wynikające z uwag i zgłoszeń, zebranych podczas wcześniejszych spotkań i rozmów z mieszkańcami, wskazujące ważne aspekty funkcjonowania miasta, wymagające zmian. Można je pogrupować w następujące zagadnienia:

- jakość zamieszkania, w tym m.in.: bliskość i jakość terenów zieleni oraz rekreacji, osiedlowa infrastruktura komunikacyjna (utwardzanie ulic, chodniki, oświetlenie, drogi rowerowe, miejsca parkingowe),
- dostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych ruchowo,
- tworzenie osiedlowych miejsc spotkań mieszkańców i ośrodków kultury, w tym domów dziennego pobytu dla seniorów,
- budowa społeczeństwa obywatelskiego: zasady dotyczące funkcjonowania Rad Osiedli oraz Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego,
- bezpieczeństwo i porządek publiczny,
- zagadnienia komunikacyjne, zarówno w zakresie upłynnienia ruchu samochodowego jak i rozwoju komunikacji publicznej,
- bezpieczeństwo w ruchu drogowym: progi zwalniające, doświetlenie przejść dla pieszych,
- jakość przestrzeni publicznych, a w szczególności ład przestrzenny,
- problemy środowiskowe, przede wszystkim: walka ze smogiem, kontrole czystości i sprzątanie terenów zieleni miejskiej, edukacja ekologiczna,
- rozwój promocji miasta,
- podnoszenie jakości usług miejskich,
- problemy w komunikacji z urzędnikami,
- bardziej zrównoważone przestrzenne planowanie i realizacja inwestycji miejskich,
- likwidacja różnic i dysproporcji w dostępie do podstawowej infrastruktury miejskiej pomiędzy osiedlami, szczególnie dotyczy to osiedli oddalonych od centrum.

Wszystkie powyższe kwestie i problemy mają swoje odzwierciedlenie w projekcie strategii. Natomiast szczegółowe wskazania zostaną wykorzystane w pracach nad programami wdrożeniowymi.

Dyżury w siedzibie Bydgoskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu

Dyżury odbywały się w okresie konsultacji w każdy czwartek, w godzinach od 12 do 14 – odbyło się 6 dyżurów.

Podczas dyżuru konsultacyjnego w dniu 2 stycznia 2020 r. jedna osoba wyraziła opinię dotyczącą różnych aspektów funkcjonowania miasta, nie wnosząc bezpośrednich uwag do projektu dokumentu. Wskazane zostały konkretne propozycje zadań, odnoszące się przede wszystkim do: promocji miasta, współpracy zagranicznej, eksponowania ciekawych miejsc, komunikacji publicznej, ruchu samochodowego, warunków działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ochrony środowiska. Propozycje przedsięwzięć zostaną wykorzystane w dalszych pracach, na etapie przygotowania programów wdrożeniowych i w bieżącej działalności.

Stały punkt konsultacyjny

Przez cały okres konsultacji, od 25 listopada 2019 r. do 15 stycznia 2020 r., w siedzibie Wydziału Zintegrowanego Rozwoju przy ul. Grudziądzkiej 9-15, w godzinach pracy Urzędu Miasta, funkcjonował stały punkt konsultacyjny. Do wydziału, na rozmowy w sprawie projektu dokumentu przyszło 8 osób, przeprowadzonych zostało też kilka rozmów telefonicznych. Dyskusje dotyczyły następujących zagadnień:

- całości zagadnień związanych z pracą nad dokumentem i konsultacjami społecznymi,
- konstrukcji dokumentu, zintegrowanego podejścia do rozwoju, poszczególnych celów w obszarach,
- wyboru wskaźników w ramach poszczególnych obszarów kluczowych rozwoju miasta,
- kierunków działań w obszarze V. Nowoczesny transport i komunikacja,
- wskaźników i kierunków działań dotyczących zieleni,
- ujęcia w projekcie dokumentu zagadnień dotyczących Bydgoskiego Węzła Wodnego i różnic w stosunku do obowiązującej strategii,
- podejścia do opisanego wpływu Miasta na osiągnięcie poszczególnych celów.

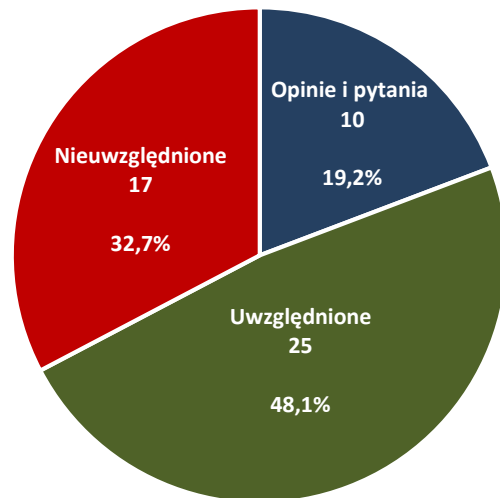
Do Wydziału Zintegrowanego Rozwoju, poza ankietami konsultacyjnymi, wpłynęły również pisma oraz korespondencja przesłana na adres: strategia@um.bydgoszcz.pl. Zebrane opinie i uwagi dotyczyły przede wszystkim:

- uwzględnienia w projekcie ponadlokalności oraz deklaracji otwartości na innych,
- wzmacniania i rozwijania współpracy gmin w ramach Stowarzyszenia Metropolia Bydgoszcz,
- braku nawiązywania w dokumencie do założeń polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie funkcjonowania Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego,
- poparcia kierunków działań z zakresu zapobiegania przestępczości oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- braku uwzględnienia w projekcie dokumentu zagadnień z zakresu wykorzystywania przez mieszkańców rowerów, rozumianych jako alternatywa dla samochodów osobowych i czynnik sprzyjający poprawie jakości powietrza,
- rozgraniczenia zagadnień związanych z ruchem pieszym oraz rowerowym (także w programach wdrożeniowych) oraz uzupełnienia i uszczegółowienia wskaźników dotyczących infrastruktury rowerowej,
- uwzględnienia w przykładach konfliktów komunikacji rowerowej na równi z komunikacją publiczną w kontrze do indywidualnej komunikacji samochodowej,
- wyeksponowania w projekcie zapisów dotyczących akademickości w mieście,

- weryfikacji zestawu wskaźników wraz z wartościami docelowymi z zakresu szkolnictwa wyższego w obszarach: II. Aktywni, otwarci i kompetentni obywatele oraz VI. Nowoczesna gospodarka,
- dodania wskaźników odnoszących się do użytkowników bibliotek,
- uszczegółowienia zapisów kierunków działań dotyczących poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Wśród 52 uwag przesłanych w innej formie niż ankieta prawie połowa została uwzględniona w projekcie dokumentu

Rozstrzygnięcia uwag przesłanych elektronicznie w innej formie niż ankieta (wykres 13)

III. Najważniejsze zaproponowane zmiany w projekcie dokumentu po konsultacjach

- Przebudowa zapisów *Obszaru IV. Zdrowe i bezpieczne środowisko*, dotycząca przede wszystkim wyodrębnieniem celu związanego z jakością powietrza, a w konsekwencji tego zmiana układu celów i wskaźników monitorujących.
- Zmiany w zestawieniu, obrazującym wpływ Miasta na osiągnięcie celów w Planie strategicznym:
 - zmniejszenie wpływu miasta na realizację celów *I.1.2. Aktywny udział mieszkańców w decyzjach dotyczących funkcjonowania miasta oraz I.2.3. Bydgoszcz znaczącym krajowym i europejskim ośrodkiem metropolitalnym* w obszarze I. **SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM**, a także zwiększenie wpływu Miasta na realizację celu *VI.1.3. Rozwój sieci współpracy na rzecz rozwoju gospodarki obszaru metropolitalnego* w obszarze VI. **NOWOCZESNA GOSPODARKA**.
 - dodanie opisu sposobu interpretacji ikonki określającej siłę wpływu Miasta na realizację celów.
- Przeredagowanie części proponowanych kierunków działań:
 - w obszarze I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM**
 - wprowadzenie kierunków działań dotyczących współpracy uczelni wyższych z Miastem i wykorzystania potencjału analitycznego i badawczego środowiska naukowego na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego Bydgoszczy, które pierwotnie zapisane były w obszarze VI,
 - podkreślenie potrzeby rozwoju funkcji ponadregionalnych i międzynarodowych Bydgoszczy jako stolicy województwa kujawsko-pomorskiego,
 - w obszarze III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA**
 - rozszerzenie zapisów dotyczących środowisk senioralnych,
 - uwypuklenie potrzeby stosowania rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w ruchu drogowym,
 - w obszarze IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO**
 - dopisanie kierunku o zwiększaniu powierzchni asymilacyjnej zieleni w mieście przez stosowanie pionowych i powierzchniowych rozwiązań w zazielenianiu przestrzeni miejskich,
 - rozszerzenie kierunku działań dotyczącego retencjonowania wód opadowych,
 - uwydatnienie zapisu o zwalczaniu negatywnych skutków wynikających ze skażenia terenów dawnego „ZACHEMU”,
 - w obszarze V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA**
 - wprowadzenie kierunków dotyczących modernizacji zaplecza technicznego komunikacji miejskiej,
 - rozdzielanie kierunków rozwoju dla ruchu rowerowego i pieszego,
 - zmiana zapisu dotyczącego rozwoju żeglugi śródlądowej oraz dostępu do bezpłatnego Internetu w obiektach użyteczności publicznej,
 - przeniesienie z obszaru IV. kierunku działań dotyczącego ograniczenia hałasu komunikacyjnego,
 - w obszarze VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA**
 - wprowadzenie kierunku dotyczącego pobudzania przedsiębiorczości akademickiej typu spin-off i spin-out.
- W zakresie programów wdrożeniowych:
 - w obszarze I. SPRAWNE I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE MIASTEM**
 - połączenie dwóch programów w jeden o nazwie *Program zarządzania kontaktami z mieszkańcami oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (planowany)*,

w obszarze II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

- dodanie planowanego do opracowania dokumentu *Bydgoskiego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania*,

w obszarze IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

- wykreślenie *Programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja bydgoska ze względu na przekroczenie poziomu docelowego arsenu*, z powodu zakończenia obowiązywania programu w 2020 r. oraz brak w ostatnich latach przekroczeń poziomu docelowego arsenu,
- skrócenie nazwy programu *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Bydgoszczy*,

w obszarze V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

- przeniesienie z obszaru IV. *Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Bydgoszczy*.

- Dopracowanie zestawu wskaźników (wprowadzenie nowych, modyfikacja istniejących, aktualizacja danych):

w obszarze II. AKTYWNI, OTWARCI I KOMPETENTNI OBYWATELE

- obniżenie wartości docelowej (ze 100 na 90) wskaźnika *Liczba studentów na 1.000 mieszkańców*,
- rezygnacja ze wskaźnika dotyczącego studentów studiów doktoranckich, spowodowane przewidywanymi zmianami w kształceniu doktorantów związanymi z wprowadzeniem ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- rozszerzenie wskaźnika dotyczącego organizacji pozarządowych o informacje dotyczące organizacji zarejestrowanych od co najmniej 3 lat,

w obszarze III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA

- wprowadzenie wskaźnika *Liczba czytelników w bibliotekach publicznych w ciągu roku*,

w obszarze IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO

- powrócono do wskaźnika *Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w ciągu roku*;
- w związku z nowelizacją przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 19 lipca 2019 r. zmodyfikowano wskaźniki dotyczące poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów oraz segregacji odpadów komunalnych,
- rezygnacja ze wskaźnika, dotyczącego nasadzeń i ubytków drzew, ze względu na brak wiarygodnych danych i wrywkowe badanie tematu przez statystykę publiczną,

w obszarze V. NOWOCZESNY TRANSPORT I KOMUNIKACJA

- wydzielenie we wskaźniku opisującym strukturę podróży wewnętrznych według środków transportu podróży komunikacją publiczną lub rowerem,
- przeniesienie wskaźnika *Udział osób ekspozowanych na hałas drogowy wyrażony wskaźnikiem długookresowego średniego poziomu dźwięku, wyznaczonego w ciągu wszystkich dób w roku z uwzględnieniem pory dnia $L_{DWN}>55$ dB z IV do V obszaru*,
- dodanie wskaźników: *Długość wydzielonej infrastruktury rowerowej przypadająca na 100 km² powierzchni miasta* oraz *Liczba pasażerów przewiezionych komunikacją miejską*,

w obszarze VI. NOWOCZESNA GOSPODARKA

- modyfikacja nazwy i źródła danych dla wskaźnika dotyczącego praw własności przemysłowej uzyskanych przez bydgoskie instytucje naukowe,
- zastąpienie wskaźnika *Liczba wdrożeń wyników badań naukowych lub prac rozwojowych jednostek naukowych przez podmioty z siedzibą w Bydgoszczy* wskaźnikiem *Liczba projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe*, z powodu zmian w systemie zbierania danych o nauce i szkolnictwie wyższym (POL-on). Wprowadzenie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnic-

twie wyższym i nauce spowodowało, że dane na temat wdrożeń badań naukowych przez podmioty gospodarcze nie będą od 2019 r. gromadzone w systemie POL-on,
— wprowadzenie dodatkowego wskaźnika *Liczba funkcjonujących przedsiębiorstw akademickich typu spin-off oraz spin-out na uczelniach bydgoskich*.

- Wprowadzenie zestawu wskaźników dla interwencji ze szczebla regionalnego i krajowego na rzecz rozwoju funkcji metropolitalnych.
- Przeredagowanie opisów wizji w obszarach: III. PRZYJAZNE WARUNKI ŻYCIA i IV. ZDROWE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO, rozszerzające przede wszystkim zapisy na temat zagospodarowania terenów zieleni w mieście.
- Dopisanie formuły o równości wszystkich mieszkańców bez względu m.in. na płeć, wiek, niepełnosprawność w dostępie do proponowanych w strategii działań.
- Podkreślenie w wizji i kierunkach działań potrzeby wzmacniania tożsamości lokalnej bydgoszczan i budowy wspólnoty, a także dążenia do rozwoju funkcji metropolitalnych.
- Uzupełnienie dokumentu o wyjaśnienia dotyczące interpretacji określenia tendencja rosnąca/malejąca/utrzymanie poziomu.
- Zmiany redakcyjne, usunięcie zwrotów anglojęzycznych, rozwinięcie skrótów, modyfikacja grafik.

Ze względu na przyjęte założenia aktualizacji strategii oraz zaproponowany system wdrażania, zapisy nie zostały rozszerzone o konkretne przedsięwzięcia, zadania i wytyczne, które będą mogły stać się elementem programów wdrożeniowych.

Załączniki:

1. Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu dokumentu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju” za pomocą ankiety konsultacyjnej.
2. Zestawienie uwag do projektu dokumentu „Bydgoszcz 2030. Strategia rozwoju” przesłanych w innej formie niż ankieta.
3. Zestawienie uwag zgłoszonych podczas spotkań, które odbyły się w siedzibach Rad Osiedli oraz w Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu.
4. Zestawienie uwag zgłoszonych podczas spotkań ze środowiskiem akademickim oraz dyżurów konsultacyjnych w bydgoskich uczelniach wyższych.